# Enslighetsälskaren eller Bref från en ung Man på Landet

## Bokutgåva

Tryckt hos Lars Wahlström på Bokbindaren Kullbergs förlag, Götheborg 1800.
Til Fru * * *

*En blott öfversättning af* The Shrubury *– om den af Er blifvit företagen – skulle onekeligen öfverträffat detta stycke, som endast i planen har någon likhet dermed. Emedlertid är det Ni som upmuntrat mig att författa det, och man skulle tycka att jag sjelf tiltrott mig äga nog skicklighet därtil, då jag nu vågar tilägna det åt Er. Kanske är det likväl min enda förtjenst att hafva förenat det känslofulla med den strängaste Moralitet, det är åtminstone denna förening som ger mig hopp om ert bifall.*

*Om jag endast skrifvit för mängden, hade jag frugtat att trötta den med Naturens och oskuldens språk; men det är detta språk som Ni så väl känner, och för hvilket – midt i lättsinnighetens och förströelsernas tidehvarf – Ni äger nog mod att icke rådna. –*

*G.*

FÖRSTA BREFVET.

Hvarföre skulle du vilja rycka mig ur den enslighet, som så länge utgjordt målet för min längtan? hvarföre önska att återföra din vän ibland de förströelser, som endast lämna tomheten i hans själ? – Knapt har jag hunnit att aflägga det tvång en konstlad belefvenhet fordrar, knapt har jag helgat åt Naturen hundradedelen af den tid, som jag upoffrat åt fåfängan; och jag skulle bortskänka rena nöjen för den toma yta, som skiftar med Modernas ombyten? jag skulle glömma hälsan och glädjen, som, i hvarje flägt, framdoftas af den nyfödde våren? – Nej, jag är icke nog orörlig för det sköna att kunna dåras af dess föregifna bild, eller snarare, erfarenheten har lärt mig att föragta dessa vämjiga tidsfördrif, som ha syslolösheten att tacka både för sitt uphof och sin prydnad.

Dessutom, tror du väl att sorgdrägten skulle passa i de muntra sällskaper hvari jag förut deltagit, mera af vana än af böjelse? Man skulle skämta med min svarta klädnad, man skulle finna det narragtigt att jag begråter en slägtinge som jag knapt känt, och den egendom hon lämnat mig skulle bli ämne för en tröst, likaså vidrig för mitt hjerta som förolämpande för mina tänkesätt. Du vet at jag icke, sedan min barndom, sett denna faster hvars närmste arfvinge jag var; mine vänners omsorg för min befordran hade altidnekat mig, att, efter hennes åstundan, tilbringa någon sommar på landet, och jag ägde sjelt icke styrka att bryta den kedja som qvarhöll mig i hufvudstaden. Änteligen sjuknade hon, och, til straff för min försummelse, hann jag endast fram att få emottaga hennes siste suckar. Ack min Vän! huru lifligt jag känner detta fel, som mindre härflutit af kallsinnighet, än ett obetänksamt hopp att hon icke så snart skulle sluta sine dagar; huru ifrigt har jag icke önskat att återkalla henne till lifvet, för att afbörda en skuld, som Naturen fordrade innan tacksamhetens röst ännu hördes!

Den sista bedröfliga plikten återstår ännu. I dag sker begrafningen. Tusende göromål syslosätta mig. – Farväl! – Så snart jag hunnit blifva fri från denna plågande mängd af människjor, som omgifva mig, tro, att jag sällan skall lämna så kårta ögnablick åt vänskapen.

---

ANDRA BREFVET.

Jag kan icke beskrifva huru mycket jag saknar dig, huru väl jag behöfver dina råd; aldrig har jag varit i en sådan belägenhet. Ack! hvarföre kan jag icke lämna dig mitt förtroende utan att såra minnet af en slägtinge som jag har att tacka för så mycket!

Ett af de fel som gemenligen åtfölja ålderdomen, är begäret att samla; jag vill tro att detta begär endast härrörer af brist på egna behof; men det finnes likväl i en grad, som ofta är förnedrande för mänskligheten. Till en del lärer du redan förstå hvad jag vill säga. Jag har funnit här en myckenhet af pantsaker, tilhörande verkelige fattige, som genom missväxt eller andra olyckor blifvit tvungne att sätta sig i skuld, och genom en fortsatt ränta förlorat hoppet att kunna betala den. Jag har icke blifvit underrättad härom förr än vid genomfeendet af min fasters räkningar; Man har ansett mig för en dåre då jag förklarat att jag, utan betalning, ville återlämna en del af dessa panter til sine ägare; man har påstått att jag derigenom skulle ådraga mig sjelf många förtretligheter, och upmuntra lättjan i stället för att understödja torftigheten. Ack Gustaf! hvad dylika skäl äga för et värde hos dem, som vilja undvika att göra det goda, under förevänning af de missbruk som möjligtvis kunna upkomma deraf. Jag har icke sökt öfvertyga dem om motsatsen; jag är säker att alla Filosofiens skäl, sammantagne, icke kunna inplanta Människjo-kärlek i ett hjerta, som af upfostran eller andra omständigheter blifvit härdadt; jag skall smyga mig att upfylla mina skyldigheter; så mycket lyckligare, som jag är säker att afunden icke då skall oroa mig.

Mitt beslut är tagit att aldeles draga mig ur den syslosatta verlden; ärelystnaden är en passion som aldrig har plågat mig, och hvarföre skulle jag dröja att njuta lugnet, tills åldren beröfvat min själ den liflighet som förljufvar det. Likväl skall min kärlek till ensamhet icke urarta till afsky för mine likar; jag finner sjelf nödvändigheten af muntrare sällskaper, jag söker dem hos mine grannar, och tänker i eftermiddag hälsa på en bekant som bor tre mil härifrån. Min lilla resa torde räcka några dagar, kanske längre, om stället roar mig; men jag vill förekomma ledsnadens ögnablick häldre än afbida det.

Du påstår att jag aldeles skall förlora denna kärlek för ensamheten, så snart jag, ibland det andra könet, finner någon som fästar mitt hjerta. Du har orätt. När ett föremål väckt vår upmärksamhet, när *det* syslosätter alla våra tankar, och icke lämnar något tilträde åt de förströelser som äro nödige för samfundslefnaden, huru kan du då vänta den liknöjdhet som är oumbärlig, för att lämpa sig efter särskilte personers särskilte lynnen, och den köld som fordras, för att låtsa ett deltagande i händelser hvilka på intet sätt röra oss? jag vet att samfundet kräfver ett uppoffrande af våra krafter till dess tjenst; men jag kan icke se att det hela skulle vinna genom ett tvång af mina böjelser, eller umgänget förlora genom saknaden af min tysta närvaro. Det är icke Eremitens lefnad jag vill försvara; det är lika långt ifrån min fallenhet, att älska ett tilstånd som skulle söndra mig ifrån menskligheten, som det är ifrån min öfvertygelse, att tro en Medborgare äga rätt dertil. Ack! hvad skulle det vara för ett lif som icke mer lämnade oss några plikter att upfylla, hvad för en andagt, som, endast syslosatt med sig sjelf, skilde sig från sine likar, och glömde, att oagtat betraktelsens förkjusning, är fromheten förvandlad i en last, om en enda tår ifrån uslingen rättvist anklagar den. Det är sant att jag älskar lugnet; men visa mig en skyldighet som befaller att jag skall lämna det, och anse mig som ett missfoster om jag nekar att lyda.

TREDJE BREFVET.

Det finnas få som icke hafva erfarit, att de nöjen man länge väntat merendels bedraga vår önskan, då de som oförmärkt smyga sig öfver oss, göra ett starkt intryck på det oberedda hjertat. Antingen att inbildningen, som merendels i förhand upsamlar våra ljufva ögonblick, har målat njutningen vida större än den möjligen kan bli, eller att det endast är den första skakningen af våra känslor som upväcker förkjusningen, och att denna skakning, en gång åstadkommen genom hoppet, nödvändigt måste vara försvagad innan vi hinna det verkliga.

Du lärer redan gissa att denna anmärkning har sit afseende på någon händelse, som förefallit under min resa, och du torde le åt mit romantiska lynne. Jag tilstår att jag sällan kan hindra, icke en gång obetydeliga föremål, att vinna mitt deltagande och hvarföre skulle jag hindra dem? Är det icke dessa rörelser som utgöra hvad man kallar lifvets vällust? är det icke de som förekomma den tröghet, hvilken vanligen intager själen då hon icke syslosättes med annat än afsöndrade betraktelser. Jag erkänner med Sterne, att om ödet dömde mig att vistas i en ödemark, skulle jag äfven där finna något ämne som rörde mig; huru mycket mer måste jag då äga dem, omgifven af människjor. – Jag säger af *människjor* emedan jag lefver i landtbygdens enfald, och möter icke mer detta öfverdrifvit konstlade som fört en del af mitt slägte så långt ifrån Naturen, att i hela skapelsens kedja icke finnes ett ställe som ej skulle vanprydas af en så onyttig länk.

Emot min vilja blef jag öfvertald att dröja på L – – – – tils i går eftermiddag; man rådde mig att rida genom skogen, emedan min resa därigenom skulle bli en mil kortare, och som man försäkrade, att jag snart skulle träffa en väg hvilken jag förut kände, blygdes jag att föra med mig någon ledsagare. Men den sjelfkloke finner sig icke sällan bedragen. Trackterna voro angenäma, och syslosatte mina tankar med helt annat än krökningarne af den stig jag borde följa. Än hördes en enslig dufva som kurrade i en åldrig stam, än lyssnade jag til orrens afton-musik, som öfverröstade en flock af starar och förenade sine toner med den gälle bosinken, stundom syslosatt att betrakta en vig Ickorn som hoppade emellan Tallarne, eller att följa med ögat den lätte Haren, som, skrämd af min ankomst, skyndade att söka de gömslor stöfvaren ännu aldrig hunnit. På detta sätt bortglömdes timmarne, och vid brädden af en insjö märkte jag först min förseelse; men det var för sent att knota öfver ett fel som ej mer kunde förekommas, jag anförtrodde mig därföre åt lyckan och tillät min häst att föra mig hvart han behagade, säker att den väg han tagit skulle leda till något hus. En gärdsgård styrkte mig i denna öfvertygelse; det är sant att den tycktes inhägna en del af skogen, men en mängd af löfträn, på andra sidan, gaf tillkänna att någon gård fanns i grannskapet. Jag steg af vid en tilspikad grind, och fick snart sigte af några tak, som skymtade fram, då jag genast lämnade vägen och följde ett spår som krökte sig utföre, kullen och föreföll mig att vara genare. Angelägen att fortsätta min resa fästade jag blott en flygtig upmärksamhet vid de nejder jag genomvandrade, och det fordrades nu ett föremål af sällsynt skönhet för att uppehålla mig. Detta mötte mig snart: Det var ett slags vildt löfhvalf, eller, att närmare beskrifva det, en hop af unga trän hvars toppar voro sammanflätade och genom sin täthet åstadkommo en nog mörk skugga. Det inre formerade nästan en half-cirkel, afskuren genom en klippa, som utgjorde kullens fot, emellan hvars klyftor åtskilliga halfspruckne smultronblom visade sig, och några sippor prydde sidorne af en liten gräsbänk, så okonstlad att man skulle säga Naturen sjelf hade danat honom. Jag gick in med samma vördnad som man nalkas ett heligt ställe, ingen flägt oroade tystnaden, och sorlet af en bäck, som på ett kårt afstånd strömmade fram, kallade endast själen til dessa höga granskningar, som röja hennes bestämmelse, och tycktes locka de sinnliga känslorna till slummer, för att lämna en friare utflygt åt den stigande tanken. På gräsbänken låg en bok, jag tog up den och fann deruti följande Stancer, till Vänskapen, som gjorde för starkt intryck på mitt hjerta att icke genast fästa sig i mitt minne.

Trött jag vandrade på lifvets stig,
Nattens irrbloss villade mitt öga;
Ingen huslig skugga mötte mig,
ingen stjerna blänkte i det höga.

Känslofull för mine suckars röst
Himlen såg och ömkade min smärta,
skickade en vän intill mitt bröst,
och bekymren flydde detta hjerta.

Ljusnande emot ett nyfödt hopp,
i dess möte, ser jag dagen randas,
och jag känner – mattad af mitt lopp –

hvilans lugn med mina mödor blandas.

Lifvets börda trycker mig ej mer
pligtens bud är lättare att lyda:
Med en Vän jag törnet mjukna ser
och en blomma ödemarken pryda.

Tillslut *Lycka* dina stolta slott;
Purpurns skimmer höljer icke bojan:
Med en vän mitt högmod fordrar blott
mättligheten och den lugna kojan.

Störta *Motgång*, störta mot mitt tjäll,
detta tjäll som dalens låghet gömmer:
Med en vän, i lifvets skymning säll,
leende jag ödets stormar glömmer.

Hvarje känsla, gömd uti min barm,
blir en dygd då hon af vänskap renas;
Hvarje drift, för Mänskligheten varm,
blir en eld som med min själ förenas.

Årens flygt, som följer tidens lopp,
skall förgäfves mina nöjen störa:
I det lugn som föder mina hopp
skall mitt hjerta deras fyllnad göra.

Då jag lämnar dödlighetens strand
skall en vän mitt trötta öga sluta
och en usling på min Urnas rand
tacksamhetens varma tårar gjuta.

Jag vet icke huru länge jag dröjde på detta ställe, men det vet jag att jag måste göra våld på mig sjelf för att slita mig därifrån. Det var lika som en hemlig kraft ville qvarhålla mig, en slags vanmagt, så ljuf, så ovanlig, att jag icke kan beskrifva den. Knapt hade jag gått några steg innan jag var frestad att vända om, och jag frugtar att min böjelse segrat öfver mitt förnuft, om ett fruntimmers röst icke fästat min upmärksamhet. Detta var endast ett uprepande af den sista Stanza som jag nyss hade läst; men sjelfva uttrycket – du kan icke föreställa dig någon ting så rörande: en ton, som i den minsta del af ljudet röjde at det var hjertat som tolkade orden; en ton som svälde under harmoniens hela skönhet och sagta domnade bort, antingen qväfd af ömhetens tårar, eller sjelf, förvandlad til en känsla, återgången til det bröst som lånat den sitt uphof. Du påminner dig att Milton beskrifver Adam såsom ännu lysnande då Ängelen redan slutat sitt tal: så förvånad stadnade äfven jag, så öfverspända voro mina begrepp, och mina tankar så fästade vid dessa ljud, hvilka inbillningen sökte att återlifva i susningen af den aftonflägt, som sagta skakade småskogen. En skogsdufva störde denna angenäma kjusvilla; hennes rädda flygt omkring den eken emot hvilken jag hade lutat mig, underrättade mig att hon där hade ett näste. Jag fortsatte således min gång och fann mig innom några Minuter vid en stenmur som omgaf trädgärden. En half öpen port tycktes bjuda mig att gå in; utan betänkande lydde jag denna kallelse, och vandrade sagta fram i en liten Allé af fruktträn som innestängdes af vinbärsbuskar. I huset, som låg vid ändan af Alleen, fick jag veta att ägendomen hette Elfskog och tilhörde Herr Haller: en ämbetsman som redan i sina bästa år öfvergifvit verlden, och nu tilbringade en lugn ålderdom i den sällhet som alltid följer de husliga dygderna. Ehuru jag endast kände honom till namnet, lät jag likväl drängen öfvertala mig att gå in under det han kallade sin Herre. Rummet, hvaruti han förde mig, var möbleradt på ett sätt lika så täckt som ovanligt. Under båda fönstren stodo två

små soffor, och emellan dem, vid posten, en balja hvarutur en vinranka upsteg som slingrade sina grenar åt båda sidor och gjorde dagen mindre stark, emedan den kastade sig mångfaldigt omkring ett spjälverk som var upsatt i fönstren. På motsatta sidan var en bokhylla och jämte den tvänne små bord, fullsatte af blomsterkrukor. Hörnena pryddes af fyra Pommerans träd, alla i full blomning och gjorde det skönaste afbrott emot de hvita väggarna. Midt emot dörren stod ett Claver, öfver hvilket hängde åtskilliga Landskapsmålningar samt några utsydda blommor , så lifliga att de knapt förlorade vid jämförelsen, då man tillika betraktade deras mönster som Naturen sjelf hade frambragt. Alla dessa skönheter öfverfor jag i ett ögnablick, emedan mängden gjorde mig brydd och jag kunde icke afgöra vid hvilken jag först borde fästa min upmärksamhet. Jag fick likväl snart ett annat ämne derföre; jämte en hög Legustrums häck, som begränsade en liten Parterr, blef jag varse ett fruntimmer syslosatt att upträda några smulltron på ett strå. Redan länge hade jag trodt mig vara i en förtrollad nejd, och det behöfdes icke mer än hennes åsyn att förverkliga min inbillning. Jag kan sjelf finna att jag i detta tillstånd måste hafva gjordt en löjlig figur för Herr Haller; Hans höflighet märkte det likväl icke. Jag fick nu veta att jag helt och hållit tagit miste om vägen, att jag hade mer än två mil till mitt hem; och med en godhet som skulle lockat en Människjohatare, med ett slags ljuft tvång, som på det lifligaste uttryckte hans okonstlade tänkesätt, öfvertalte han mig att dröja qvar öfver natten. – Han smålog åt den beundran hvarmed jag beskådade rummet. ”Det är ett infall af min dotter,” sade han, ”hon älskar mycket blomster, och som ”jag icke velat anlägga något annat oran”geri, har hon fått lof att inrätta detta ”till ett sommar rum, där vi gemenligen ”tillbringa våra lediga stunder.” Vanliga samtals ämnen, och några frågor angående min familj som var känd på en fördelagtig sida af min Värd, uptogo sedan en fjerdedels timma, hvarefter han föreslog mig att gå ut i trädgården under det vi väntade på aftonmåltiden. Du lärer gissa hvad mina blickar beständigt varit syslosatte att söka, och det skall icke göra dig förundrad om jag säger, att jag knapt gaf agt på hvad jag verkeligen såg. Änteligen gaf man tilkänna att maten var färdig, och då vi nalkades byggningen blef jag varse Mamsell Haller som satt på en bänk i bislaget; Jag bemödade mig att gå långsamt för att icke synas brydd, och var rätt glad att skymningen gaf mig frihet att rodna omärkt. Fåfängt skulle jag försöka att berätta den myckenhet af små omständigheter som föreföllo; jag har icke glömt någon enda, men jag kan icke tillika förklara det värde mitt hjerta då satte på dem, och till trotts för all öfverläggning, är det likväl endast detta värde som bestämmer vårt omdöme. Du ser att oagtat mitt lättrörda temperament ville jag gerna tillika vara Filosof, jag ville gerna förklara för mig sjelf hvad det är som fästar mitt tycke, och likasom hänför viljan innan hon hunnit att rådfråga sig med förnuftet; och ännu mer, att den agtning som på detta sätt upkommer, ofta kan uthärda strängare granskning, än den urskiljningen tror sig hafva rätt att gifva.

Jag har med flit afvikit ifrån min berättelse för att icke trötta dig med det enformiga, och jag afbryter den aldeles för att icke öfvermätta din nyfikenhet. I dag bittida lämnade jag detta täcka ställe, sedan jag anhållit hos Herr Haller att oftare få begagna mig af den bekantskap jag nu vunnit, och fått ett svar som tillfredsstälde min önskan.

---

FJERDE BREFVET.

Du säger dig då hafva gjordt ditt sista bemödande att slita mig ur min sorglöshet, och du hotar att med din egen ankomst gifva vigt dertill. Hvad detta hot har gjort mig glad! kom! – och du skall sjelf billiga min smak. Ack, jag vet att din böjelse icke är fjättrad vid dessa kretsar som du låtsar berömma; gerna skulle du slita dig därifrån, gerna dela med mig de lugna plikter som omärkte följa dygden utan att söka hennes glans. Andra band fästa dig: ämnad att på ett mera verksamt sätt gagna fosterlandet, skicklig till att fullfölja den bana du beslutat att vandra, tror du dig endast lyda din fallenhet och glömmer de suckar som ofta röja din ledsnad. Skynda derföre att hos din vän söka den lättning som är nödvändig för ditt syslosatta lif: Du skall finna den enkla Naturen, så skön som Våren kunnat pryda henne då hon räcker handen åt Sommarn. Frugta

icke att konsten bortskämt mina parker: de äga alla denna vilda skönhet som vi så ofta samfällt beundrat; räds icke att stojande sällskapsvänner skola oroa dina fredliga betraktelser: den redlige Åkerbrukaren, som möter dig, kan icke störa dine tankar med sin välmenande hälsning. Och om du söker glädjen, om ditt bröst, älskande det muntra, önskar att njuta det fria, menlösa skämtet; blanda dig då i dessa lekar som lätta arbetarens möda, dela de nöjen som göra hans vederqveckelse, icke hans tidsfördrif. Det är sant att du icke skall finna veklighetens förfinade seder: hos ditt egit kön skall du icke höra stötande uttryck dolde under en tvungen qvickhet; hos det andra skall du icke lockas af behag som halfgömmas blott för att starkare röra dina sinnen. Men du skall icke eller vämjas vid tomhetens och behagsjukans joller, din glädje skall icke qväfvas af nyckfullas stridigheter eller afundsjukas harm. Afkläd dig likväl först den yta, som i hufvudstaden knapt gör dig känd, som på landet är nog för at skaffa dig ett anseende; Om du synes uphöjd öfver dine likar skola de undandraga dig sine gemensamme nöjen, utan att beröfva dig gemensamme begär; men den belägenhet som förbrödrar dig med dine gagnande Medborgare, den ger dig rätt till deras förtroende och öpnar deras hjertan likasom deras armar.

Jag hade nyss ett besök af Herr Haller, under en resa som han gjorde till staden; i afton kommer han tilbaka, och jag har låfvat att i morgon följa honom hem för några dagar; saledes, om jag skall hålla mitt löfte att lika ofta skrifva dig till, bör du vänta nästa bref ifrån Elfskog.

FEMTE BREFVET.

Jag är för mycket lycklig att kunna såfva Solen är ännu icke upstigen; öfver hela skapelsen råder denna flyende halfskymning som sagta utvicklar landskapets aflägsna föremål, tystnaden ökar dess högtidlighet. Alt är så lugnt, och likväl svalla mina känslor så häftigt: kanske deras våldsamhet mildras om jag får uptäcka dem för dig.

Hvilka nejder! aldrig har jag sett så intagande; snart vore jag frestad att tro hela Naturen mera skön på denna trackt än på alla andra. Du lärer säga att det är Lotta Hallers behag som bländat mina ögon, att det är hon som förskönar fältet, eller att mina blickar, endast fästade på henne, låna där den trollkraft de skåda i belägenheterne. Jag vill icke vederlägga denna invändning, emedan den är smickkrande för mitt omdöme; Men jag ville önska att kunna måla den dag jag här tillbragt, och du skulle göra rättvisa åt min smak.

Vi anlände vid middagstiden. Mamsell var i grannskapet hos en af sina vänner, hon väntades straxt tillbaka, och vi spisade emedlertid. Jag hade hela dagen ingen ting ätit, och likväl var min måltid helt kårt; tusende saker, dem jag sista gången endast anmärkt, dem jag nu önskade att betrackta, förlängde Minuterne. Änteligen blef jag fri. Jag öfvertalte min Värd att icke plåga sig af solhettan, och gick ensam omkring i trädgården. Under denna vandring vet jag icke hvad som syslosatte mina tankar; det gifves en ljuf tanklöshet, då själens verkningar – likasom inneslutne innom henne sjelf – knapt hinna att meddela sig åt begreppet, då en enda hemlig önskan kanske skulle smyga sig fram, men äfven denna, säker att bli upfyld, återgår till det slummer hvari begären hvila. Mamsell Hallers återkomst, som nu bådades mig, skingrade min dvala. Hon hade med sig åtskilliga Musikalier dem vi öfvertalade henne att försöka på Claveret. Utan at göra de vanliga svårigheter, hvarmed personer af någon viss talang merendels söka att förhöja värdet af den gunst man önskar, satte hon sig genast, och första stycket var den lilla visan jag hörde när jag första gången kom till Elfskog. Jag förmådde henne att sjunga den, och samma vällust som jag då kände, öfversvämmade mig å nyo. Det var vist icke att jag fann någon ting ovanligt hvarken i orden, eller i Musiken, eller i rösten; men harmonien dem emellan, men en viss ljufhet i uttrycken, som skänkte dem tusende gångor mera ömhet än de eljest ägde, det var detta som hänryckte mig, eller rättare, meddelade den rörelse hvaraf den sköna sångerskan sjelf var intagen. Jag ville tacka henne, men några tårar, som darrade under hennes ögonlock, beröfvade mig styrkan att tala; jag tog hennes hand den jag tryckte till mina läppar utan att för andra gången våga möta hennes blickar; det oagtat trodde jag mig känna, på den förvirring hvarmed hon öfverfor tangenterne, att hon rådnade. – Då Musiken var förbi föreslogs en utvandring. De täckaste, de mäst

romantiska nejder omge denna ägendom; på ena sidan inneslutes den af skogen, som stundom höjer sig sagta up för en lång-sluttig kulle, stundom kröner toppen af ett berg, hvars branta klyftor endast naturens magt kunnat dana; på en annan sida frambryter en insjö, vaggande sin lugna bölja att emottaga floden som ormar sig fram ur en bördig dal. Vi gingo öfver dessa ängar, som, nu i sin högsta fägring, redan påskynda landtmannen att bereda lian till deras förstöring. Efter en liten omväg kommo vi tillbaka genom en annan del af trädgården, som är bevuxen af lummiga Almar; Några bönder, som ville tala med Herr Haller, skiljde honom här ifrån oss, och hans älskvärda dotter följde mig in. Jag hade ännu icke varit åt denna trackten. Det första som ådrog sig min upmärksamhet var ett litet lusthus, bygdt af träd, men så omgifvet af en hög häck, att man lätt kunnat vandra förbi utan att märka det. Jag ville gå närmare; Lotta stadnade; hennes blick röjde ingen vägran, endast en tyst sorg framlyste i hennes tårade ögon. Rörd af denna åsyn var jag färdig att vända om, men hon förekom mig. ”Detta ”rum”, sade hon, ”är en helgedom, men det ”är icke tillslutit för känslofulle.” Hon öpnade dörren, vi inträdde; – uttrycken af hennes ord ökte den dystra högtidlighet som härskade där. Midt emot tvänne fönster, som utgjorde façen af Lusthuset, var bildad en Niche hvari syntes en Albaster Urna på en fot af samma stenslag; framför Nichen voro stälde tvänne blomsterkrukor, innehållande hvardera en Cypress; På Urnan var skrifvit: *Åt Minnet af en öm Mor*; på foten lästes åtskilliga tankar af Young, hvars nattliga klagosånger lågo upslagne bredevid den ena Cypress krukan. Jag betraktade med vördnad dessa föremål, och likasom frugtade att oroa den heliga tystnad hvilken omgaf mig. Mamsell Haller gret icke mer; en ljuf Melancholi tycktes ha tillbakahållit hennes tårar. „Denna lilla byggnad„ sade hon „är „inrättad af min Mor, detta var det ställe „hon mäst älskade; ofta om sommaren följ„des vi hit att under dessa täta häckar åt„njuta svalkan; Någon läsning, som bil„dade mitt förstånd och mina böjelser, ut„gjorde här vårt tidsfördrif och afbröts en„dast af anmärkningar, tjenlige att elda „min kärlek för dygden. Sällan tillät hon „någon främmande att komma hit. Lotta„! sade hon ofta, „det blir en tid då endast „minnet af mina råd skola leda dig; men „om intet flycktigt nånsin har nalkats detta „rum, om intet gyckel af fåfängan här „kan syslosätta din hogkomst, då skola des„sa skuggor beständigt uprepa för dig di„na plikter, och din oskuld finna här sin „säkraste fristad.„

Hastigt lämnade hon mig, och märkande att hon ville dölja utbrottet af sin saknad, stadnade jag qvar; jag nyttjade ensamheten att närmare granska det inre af denna helgedom, jag lyftade locket af Urnan, den var upfyld af skrifter som jag gissar voro författade af Fru Haller. Undervisningar för ett ungt fruntimmer utgjorde de flästa, men där funnos äfven afskrifter af några ypperliga vitterhets stycken, samt en öfversättning ur Rousseau, ehuru icke fullbordad. Jag lade dessa papper tilbaka, jag återläste de tankspråk som prydde Albaster foten, och vid hvarje rad kände min vördnad förökas; Jag likasom blygdes öfver den ringa agtning hvarmed jag inträdt, mina knän darrade, och innom ett ögnablick fann jag mig i en tillbedjande ställning, öfversvämmad af tårar och lutande mitt hufvud emot kanten af Nichen. I denna belägenhet blef jag öfverraskad af Lotta; hon blef brydd, men icke missnöjd; „detta är mitt ställe„ utropade hon, med ett skönt melancholiskt leende som gaf tillkänna att hon gillade min vördnad. Någre minuter förblefvo vi orörlige – det var andagtens ställning – och kanske vår tystnad icke så snart blifvit bruten om ej Herr Haller kommit att söka oss. Aftonmåltids-timman var nu inne, och vi hade öfverenskommit att sedan göra en liten lustresa på vattnet, för att bese nejderne åt sjösidan; den blef äfven företagen.

Det som nyss händt hade försatt mig i en behaglig tankfullhet, som jag icke önskade att förlora, som jag icke trodde att någon ting skulle kunna skingra; men knapt hade vi kringfarit en vassig udde, som förut icke visade något nytt, då de skönaste utsigter kallade min upmärksamhet och fästade den. Här upsteg ett vanskapligt berg, hängande fram öfver djupet som mottagit defs nedrasade klyftor hvilka upsköto ännu sina måssiga toppar öfver vattenbrynen, likasom de velat dunkla sin lugne spegel för furen som lutade öfver spetsen. Några små foglar hade här tagit sitt näste, visande oss den outtrötteliga omsorg hvarmed de upsöka näringen för sitt nykläckta slägte; vid foten af klippan stimmade löjan mellan de breda sjöbladen. Berget, dystert och brant, kastade öfver viken en djup skugga, som aftog emot stranden, där, i en långsam sluttning, åkerfälten höjde sig, utmärkte af sin olika grönska, icke vågade af den minsta flägt. Omgifven af fruckträn

och humlegårdar upsteg bakom åkrarne en täck by, där arbetet redan lämnat sitt välde åt hvilan, och lugnet endast var afbrutit af några yra flickor, som skämtade med nejdens echo och lockade det att uprepa sina namn. En mörk skog utgjorde fonden af landskapet, öpnad för horizonten af en genombrytande dal hvaruti en liten å tagit sitt läge, och sorlet öktes genom bullret af de qvarnar hon blifvit ledd att drifva. – Säkert har du, likasom jag, anmärkt den förkjusning hvarmed resande beskrifva Italiens nätter och aftonstunder; men gifves väl i deras tekning någon skönhet som icke är känd här i Norden? äga vi icke en långsamt frambrytande skymning, som dunklar himmelen utan att förmörka honom; en angenäm svalka som hviftar balsamiska ångor från en blomstrande äng eller björklund; en horizont, som ännu skimrar med Västerns purpurstrimmor när morgonrådnaden färgar österns nästgränsande brädd? Men du bör skåda dessa upträden från en lugn sjö, på hvars yta darrar skenet af en fullmåne som rodnar att endast kunna täfla med lämningen af dagen, på hvars stränder halfskuggan sprider täckheter som voro omärkte under strålarnes verkan; du bör höra dessa mellanljud som bryta den högtidliga tystnaden: vallhjonets ludrar, som aflägsne uttrycka sine landtlige toner, beccasinens gälla qvitter då han skrämd flygtar öfver viken, och den nattliga foglens läte som vantron förvandlat till trollröster. Under en så mångfaldig njutning för dine sinnen, tror du väl att inbildningen skulle kunna skapa något som du ville låna från södlige trakter att försköna din hembygd?

Nästan samma slags betraktelser syslosatte oss under denna lilla resa, hvars behag blefvo så djupt fästade i mitt minne att de förjagade sömnen; Ännu sväfva de för mina blickar, och framblänkandet af solen, som upstiger där borta bakom tallarne, kan icke fullkomligen skingra dem.

---

SJETTE BREFVET.

Snart har jag här tilbringat en vicka. Om jag ville mäta dessa dagar efter de mellanstunder af ledsnad som gemenligen dana timmarnes längd, då skulle jag icke finna någon tid nog kärt till dess jämförelse; men om jag påminner mig alla de nöjen jag här njutit, alla de ljufva känslor som ömsom tagit besittning af mitt hjerta, då förefaller det mig att ett år icke varit tillräckligt att väcka dem. Det är endast sinnenas vällust som försvinner med njutningen: våra moraliska nöjen återkomma hvarje gång de kallas af minnet, och saknaden framsmyger icke med dem; men det är ock endast umgänget med dygdige Människjor som rätt kan visa oss deras värde. Vi kunna lära af Filosofen att känna det sanna, vi kunna förvärfva det rättesnöre som utstakar banan för vår verksamhet; men sjelfva driften till det goda, sjelfva denna böjelse som hänför dig til beundran för det ädla, det sköna, den skapas icke af föreläsningar. Afhör en så kallad vis, han skall säga dig värdet af hvarje enskildt gerning, han skall visa dig gränsen för hvarje särskildt dygd, och då du lämnar honom skall du kan hända vara i stånd att fälla en rigtig dom öfver dine sinnesrörelser. Men gå till en rättskaffans man, se honom dyrka mänsklighetens plikter utan granskning af hvad system han följer, se honom, enkel i sitt upförande, redlig i sitt umgänge, mindre *tala* om dygderne än utöfva dem; och om du då icke märker ett ifrigt begär att följa hans efterdöme, om brottet och lågheten icke väcka en fasa som förut varit okänd, då – återvänd till den skrytande talaren; som han skall du vara i stånd att fälla slutsattser öfver det rätta; men driffjädren därtill skall bli en hemlighet som undflyr din forskning.

Herr Haller är urbilden till det Ideal jag skapat mig af en rätt värdig Människja; hans blotta utseende inger vördnad, hans umgänge väcker en önskan att kunna likna honom: med åldrens erfarenhet förenar han en fullkomlig sinnesstyrka, och det är med mycken rätt han stundom anför den Alpiske Filosofens uttryck: att känslan utslocknar sluteligen, men den känslofulla själen blir altid den samma. Han har varit ämbetsman; men då han märkte att hans grundsatser hindrade hans befordran, öfvergaf han hoppet om den sednare för att ostörd bibehålla de förra. Det var icke eller möjligt att lyckas för den som föragtade alla fördomar utan att kunna dölja sitt föragt, som aldrig bländades af namnet då han sökte den personliga förtjensten, med ett ord: som ansåg Konungars gunst af mindre värde än förtjente Medborgares bifall. I sine tänkesätt är han fri och enkel, likaså mycket hatare af träldom som älskare af ordning; Ifrig försvarare af uplysningen vet han att

skilja henne ifrån de irrbloss som insmugit under hennes namn. Han är högagtad af alla dem som känna honom, han är dyrkad af sine underhafvande, och sjelfve den högdragne glömmer i hans sällskap sine påståenden, rådnande för en sanning som sedigheten förskönar. Sine motgångar har han burit med det mod som endast kan grundas på Religionen, icke denna blinda svärmande tro som döfvar sine skyldigheter i en onaturlig yrsel; Men den lugna som omdömet gillar, och som, omfattande hela människjoslägtet, sträfvar till en enda punkt, allas lycksalighet.

Det lärer icke förundra dig att fadrens tänkesätt har öfvergått till dottren; men hos henne äger det tillika dessa lena behag som ger det en lättare seger, eller snarare, utan motstånd verkar öfvertygelse, likasom Paradisets skald säger om Eva: ”att Visdomen, i samtal med henne, förlorar sig och synes så förvånad som dårskapen.”

Se här en lätt tekning af de personer hvars umgänge gjordt dessa dagar till en Epok för mitt lif. Bilda dig de renaste nöjen som mänskligheten kan njuta, och du skall blott hafva beskrifvit våra tidsfördrif; men det gifves icke, nej det kan icke gifvas någon föreställning som lämnar dig ett nog lifligt begrepp derom. Skynda dig därföre hit att lära känna den sällhet, som en fördärfvad ålder har sagt dig endast finnes i Romaner; glöm, på några dagar, dessa farliga kretsar där oskulden är en gåta och enfalden ett skrattämne. – Kom: du har lämnat så många ögnablick åt förströelserna, det är en plickt att äfven lämna några åt lugnet.

---

SJUNDE BREFVET.

Upskjutandet af din resa bådar mig att den blir om intet; Denna felslagenhet är en minskning i min lycka, och kanske har du sjelf dervid förlorat mera än du tänker. Min egenkärlek förmodar åtminstone att du skulle blifva nöjd med din vistelse här, och – oberäknat vänskapen, har han starka skäl till sin förmodan.

Emedlertid, då du ännu dröjer i hufvudstaden, måste jag ålägga dig att tjena en af mine vänner som i dessa dagar kommer dit. Det är en ung karl, med många talanger, som söker en sysla hvilken genom hans fars hastiga dödsfall oförmodat blifvit ledig. Som han icke känner verlden, tror han att skicklighet skall vara nog till hans befordran, och det biträde han flera år gjordt sin far, anser han såsom tillräckligt talande till hans fördel. Jag har erbjudit mig att försträcka honom en summa som skulle häfva alla hinder, men han har afslagit det. Ett medvetande af sitt värde nekar honom att köpa hvad han anser sig berättigad till att få, och i den drömlika öfvertygelsen, att förtjensten allestädes *får* synas, och endast behöfver visa sig för att bli belönt, far han nu att göra sig känd. Finner du icke att det vore skada om motgångar skulle beröfva honom denna kjusvilla, om behofvet skulle störa dessa ädla känslor, som höja hans bröst, och upfylla det med förtviflan eller nedslagenhet? Arbeta du för honom, icke blott med dina råd, de skulle vara fruktlösa, men genom de kraftigare medel du känner. Min Cassa står till din tjenst; nämn endast icke, för honom, de utgifter som äro nödvändige. En rättvisa åt förtjensten bör icke anses som ett fan åt mänskligheten.

---

ÅTTONDE BREFVET.

Du påstår at jag verkeligen är kär, och du fordrar en närmare beskrifning på min älskarinna; Jag skulle gerna medge det förra, kanske skulle jag äfven önska det; men jag kan aldeles icke med visshet försäkra dig att så är. Så vida kärleken altid är en Passion, så vida den altid är åtföljd af oro och svartsjuka, då har den aldrig haft inträde i mitt hjerta. För öfrigt, när har du nånsin sett mig råka et fruntimmer af sällsynte förtjenster, utan att visa henne en högre grad af agtning, och när har jag varit i stånd att beskrifva denna agtning utom en Enthousiasme som ofta ådragit mig ditt skämt? Den böjelse jag hyser för Mamsell Haller är lugn och ljuf som hennes egen Caracter; Bland alla fruntimmer är hon kanske det med hvilket jag kan blifva lyckligast,

men jag har ännu icke undersökt huruvida hon kan blifva lycklig med mig; jag är okunnig om huruvida hennes känslofulla själ icke redan fattat någon äldre tillgifvenhet; och om jag vågade störa den, borde jag anse mig ovärdig den vänskap jag bemödat mig att vinna, om ock hennes godhet förskonade mig för det hat jag, kan hända, därigenom förtjente.

Jag har nästan lika så svårt att ge dig en noga beskrifning på hennes personliga skapnad. En skicklig målare kan samla alt det som fordras till en skönhet, men kan han väl ge ett rätt begrepp om det vi utmärke med namn af täckhet. Vi känne ingen människja af en älskvärd Caracter, i hvars ansigte vi icke finna någon ting hyggligt, det må afvika aldrig så mycket ifrån den föreställning vi eljest göre oss om det sköna, likasom vi, å andra sidan, altid tro oss uptäcka brister i ett vackert utseende då vi föragte personen. Det skulle vara öfverflödigt att lämpa den förra af dessa anmärkningar på Lotta, som, till och med i större samlingar, lärer finna få som öfverträffa sig, äfven då man endast dömmer efter ytan. Hennes växt är medelmåttig, hennes åtbörder lätta och intagande, hvarje drag i hennes ansigte har ett uttryck; hennes stora himmelsblå ögon äro så själfulla, så talande, och den minsta af deras rörelser röjer oskuld. Du skulle höra henne skildra sina känslor vid Naturens åskådande, eller se henne rörd af en likes smärta, ack! – du skulle hänryckas af hvad hon tolkade; men att beskrifva det – nej, du skulle aldrig vara så förmäten.

I nejden af Elfskog ligga åtskilliga byar dem Mamsell Haller ofta besöker. Som hon anser den arbetande Classen för den nyttigaste, tror hon att vi äro skyldige den en högre grad af agtning än vi vanligen vise. Och denna agtning huru öfverflödigt återbetalas den icke? huru uprigtig är icke den tillgifvenhet med hvilken vår rättvisa belönes? Men det är icke blott af höflighet som Lotta går in i Åkerbrukarens hydda; hon kommer som en vän att dela hans små bekymmer, att föra läkemedel till de sjuka, att upmuntra de unga till arbetsamhet och dygd. Knapt synes hon, om söndagen, nalkas Kyrkan, innan de samlas att emottaga henne; då hon stadnar omgifves hon af hela flockar, som längta att få höra henne tala, och de som icke kunna tränga sig fram, välsigna, på afstånd, den vänlighet hvarmed hennes blickar hälsa dem. Då jag sett dessa ljufva upträden har jag betracktat, att det icke fordras rikedomar för att göra sig älskad, jag har betracktat att det är de mägtigas eget fel om deras underhafvande hata dem. Sägom då aldrig mer, att Regenter blifvit störtade från sina throner genom det folk som de sökt göra lyckligt: Mängden i en stat består altid at dessa redliga, okonstlade människjor, som veta att erkänna välgerningar och lida länge förtrycket innan de klaga däröfver. Dessa älska sin närvarande belägenhet, om den är dräglig, likaså högt som de älska den jord de ärft af sine fäder, och hvars torfvor de tidigt lärt att plöja; Aldrig skola de lyssna till nyhets-älskarens utrop, så länge deras egne suckar icke genljudat dem; men om de känna sig svigta under bördan, då – ve öfver de brottsliga hufvuden som först retat deras förbannelser!

Jag var en gång i sällskap med Lotta, på ett af dessa besök. Händelsen förde oss till en af dem som varit min fasters borgenärer, och hvars panter jag gifvit tillbaka, i betracktande af deras fattigdom. Jag hade förbudit detta goda folket att nämna det för någon, under föregifvande att jag icke ville göra för alla hvad jag gjorde dem, och de hade verkeligen varit tystlåtne; men deras glädje att få se mig i sitt hus, yppade hela hemligheten. Ehuru deras tacksamhet gjorde mig brydd, erkänner jag upriktigt att den gjorde mig förkjust, genom det intryck den lämnade hos min älskvärda följeslagerska. Jag vågar icke försäkra att min njutning, vid detta tillfälle, var aldeles utan fåfänga; men jag bedyrar, att hela verldens samfälta låford icke kunnat gifva mig den vällust jag kände, vid den blick som förklarade Lottas bifall. Denna händelse har ökat den förtrolighet hvarmed vi bemött hvarannan ifrån vår första bekantskap; Jag har sedan fått deltaga i alla hennes vätgörande omsorger, och ju mer jag lär att känna denna ovanliga flicka, ju mer ökes min vördnad för henne. Undra således icke om jag oförmodadt skulle finna mig snärd af kärleken; men var öfvertygad att mitt hjerta, vant att blottas för min Vän, icke skall dölja för honom någon böjelse som det sjelf uptäcker.

---

NIONDE BREFVET.

Jag ser mig tvungen att för någon tid öfvergifva mitt lyckliga tillstånd, icke utan saknad – jag bekänner det; men lydnaden för mina skyldigheter bör vara oryggelig.

Du påminner dig den vördnadsvärde Magister Merensson, som var vår barndoms handledare, och af hvars råd vi hämtat så mycken nytta i våra mognare år? Du vet att han fick en liten Prästsysla i svenska Pommern och att vi trodde honom vara väl försörgd. Det är sant att han sällan skrifvit, icke en gång för att besvara våra bref; jag har altid tänkt att ämbetsgöromål hindrade honom, jag har fortfarit att underrätta denne värdige Mentor om mina öden, och ehuru hans stil stundom röjde en hemlig smärta, ehuru han stundom tycktes afvika ifrån de grundsatser som sägas vara i stånd att uplyfta den vise öfver tillfälligheternas krets; likväl har jag aldrig förmodat, att det som förbittrat hans dagar, att det som nedslagit hans mod och nekat honom till och med det nöjet att skänka oss sine undervisningar, har varit behofvet. Jag skickar dig härmed hans bref. Sedan du läst det skulle du döma mig ovärdig en redelig mans agtning om jag icke hastade till hans hjelp, eller, i fall det redan är för sent, att bistå hans familj. Som jag icke kan hinna fram så hastigt jag önskar, skickar jag med omgående påst ett litet förskott, och far i morgon till Herr Haller att taga afsked, hvarefter jag fortsätter resan til Tyskland, utan att förut se Värnby.

Inneslutet i föregående.

*Älskade Fredrik!*

Längesedan borde ni ledsnat att skrifva till en vän som tyckes hafva glömt er, eller glömt de förbindelser hvilka, från längre tider tillbaka, fästa honom vid er familj, Jag är icke så brottslig som det synes; Om ni kunnat se hvad det smärtat mig att vara ur stånd att underhålla en brefväxling som vanan gjordt så kär, skulle ni icke blott förlåta, ni skulle vara tröstlös öfver de hemliga ordsaker som vållat min långsamhet.

Utan att vänta någon ursägt, har ni likväl fortfarit att muntra mig med edra bref. Under egna bekymmer har jag tagit del i er lycka det betydeliga arf, hvaraf ni nyss blifvit ägare, har upfylt en del af mina önskningar: altid har jag bedt Försynen belöna ert hjerta, altid hoppats att en dag få höra er vara i den belägenhet som är så ljuf för de dygdige, den att efter sin vilja kunna bistå sine likar.

Hvad jag har beklagat att icke få vara vittne till det värdiga bruk ni gör af edra rikedomar! Huru många tacksamhetstårar skall ni icke veta att utprässa af ögon, som då de se Er icke känna sin välgörare! huru många tysta välsignelser skall ni icke nedkalla genom frälsta uslingars suckar! Kanske torde jag afundas denna lott om jag trodde mig bättre kunna upfylla den, men jag skulle förgäfves smickra mig dermed. Dessa böjelser som ni påstår att mina undervisningar lifvat i ert bröst, dessa böjelser hafva af Naturen fått den starkaste rigtning till det ädla; de skulle utvicklat sig sjelfve om icke läraren förekommit dem; efterdömet skulle väckt dem ur sin dvala och ett heligt medvetande öfvertygat dem om sitt värde. Det har icke varit Försynens vilja att Jag skulle smaka välgörandets sällhet: den enda hvarom jag anropat honom; ofta då mitt ämbete kallat mig att vara vittne til uslingars lidande, då jag sett behofvets smärta omgifva den halmbädd där en redlig man kämpade med döden, längtande efter det ögnablick, som skulle bortskymma eländet för hans halfbrustna öga, O min Vän! huru ofta har jag icke varit tvungen att upmuntra honom med en lånad tröst? huru ofta sökt att rättfärdiga en styrelse öfver hvilken mitt lättrörda hjerta knotade i tysthet. Ack! jag mödade mig, icke sällan förgäfves, att lyfta hans tankar åt evigheten: från den ljusaste utsigt af det tilkommande återfördes han af den uselhet som hotade hans barn. Minnet af hans egna öden utsläckte äfven dessa irrbloss hvarmed hoppet förskönar vår framtid: då kände han sig, med fasa, vara uphof till dessa varelser som syntes bestämde till plågan; hvarje suck som han hörde, eller trodde sig höra, blef en bödel som förgiftade hans sista förtröstan, och i sin förtviflan frugtar jag att han velat bortbyta himmelens salighet, emot vissheten af en lycklig framtid för dem han gifvit lifvet.

Fredrik! kan ni tro att denna tafla är möjlig? Ack! det har gifvits en ålder, då jag sjelf, kan hända, skulle

tviflat derpå, Erfarenhetens tunga hand har undervisat mig, jag har sett detta elände, jag – är nära att dela det. Gud! du vet huru ofta mitt hopp om din vård, understött ett mod som motgången pröfvat; förlåt om min styrka svigtar under en börda som öfverstiger den. – Fredrik! ni skall rysa vid denna bekännelse; det är ock endast åt en vän jag kan lämna honom; men äfven Han skulle aldrig höra mig sucka, om den gräns som visar sig för mitt lidande, kunde döfva mina känslor som make och far. Det är icke dödens ankomst jag frugtar, detta mål, dit jag så ofta sett mine likar vandra, bör icke äga något rysligt för Religionens tjenare; men tvänne späda barn och en älskad hustru, som genom min död förlora sin bergning, deras belägenhet söndersliter mitt hjerta; denna blygsamhet, eller kanske denna stolthet, som jag ansett för en ära, den försvinner vid en blick på deras förestående öde: endast för min inbildning visar sig det rysliga i deras framtid, denna framtid som – utom mig, icke skulle varit till.

Jag är säker att bland tusende, som fördöma min misströstan, icke finnes Två nog ömsinte för att kunna känna den; det är då icke Ni som skall öka deras antal, åt Ert förtroende skall jag tryggt kunna yppa min smärta, Ni skall förlåta hvad ni icke kan gilla.

Men Ni känner icke mina sista öden; jag har varit alt för ömtålig att vilja oroa er dermed, alt för högsint att – äfven af en vän – vilja emottaga ett understöd, som jag trodde min arbetsamhet kunna förtjena. Ni vet att jag här fick en prästlägenhet, hvars inkomster, ehuru ringa, likväl föreföllo mig tillräckliga vid ett inskränkt lefnadssätt. Jag gifte mig. I min omärkta krets hoppades jag, att kunna hinna det Ideal af husliga nöjen som varit ett af mine önskningars ljufvaste föremål; tvänne år förflöto, som mer och mer tycktes närma mig dit; – men – Försynen behagade endast visa mig det på afstånd. En mängd af missöden tilstötte nästan på en gång: eldsvåda, sjukdomar och andra olyckshändelser, satte mitt lilla hushåll i en skuld, hvarutur fyra års bemödande ännu icke kunnat draga det. Jag har försökt alt; jag har beröfvat mig alla nöjen, till och med de käraste; brefväxlingen med mina vänner, i hopp att mina inskränkta behof skulle lämna mig tilfälle att ersätta de förskott jag njutit af andra. Äfven detta hopp är förloradt: en trånsjuka förkårtar min bana och jag känner redan att icke många dagar återstå. –

Fredrik! jag önskade att före min död få omfamna er, men denna önskan lärer ej eller bli upfyld; Mitt begär kan icke upskjuta det annalkande ögnablicket, och det band, som fästar min själ vid denne bräcklige kroppen, är så svagt, att förgängligheten, kan hända, uplöser det innan mitt bref hinner er. Men mina barn skola visa er min graf, och min maka skall uprepa de böner som jag, döende, upsänder för Er välgång!

---

TIONDE BREFVET.

Redan är jag på vägen; och jag kan icke angenämare fördrifva resans ledsamma stunder, än då jag använder dem att skrifva till dig. Snart skulle jag erkänna sanningen af Rochefoucaults sats, att det är egenkärleken som danar vänskapen: Vi älska att äga någon med hvilken vi kunna tala om oss sjelfva, för hvilken vi kunna skryta af vår sällhet när vi äro lycklige, eller klaga öfver ödets orättvisa när vi äro bedröfvade.

Men har då vänskapen verkeligen en så svag grund? – Gustaf! fråga ditt hjerta; har icke hvar och en af oss varit lika så säll i den andres välgång, som om han sjelf hade varit föremålet för lyckans gunst? har icke den ökade styrkan af vår tillgifvenhet varit det enda, som uptäckt medvetandet af de bekymmer vi sökt dölja för hvarannan? Jag skulle då beröfva dig ett nöje om jag döljde min glädje för dig, jag skulle göra dig en oförrätt om någon böjelse utvicklades i mitt bröst hvarom du vore okunnig.

Jag for till Elfskog i dag bittida; som jag ämnat att genast därifrån fortsätta resan, skickade jag min Caleche förut till Gästgifvaregården, som ligger helt nära, och gick fram. Den gångstigen jag följde, ledde mig till den sidan af trädgården där det omtalta lusthuset är beläget. Jag medger gerna att detta namn icke passar åt ett ställe som är invigt åt sorgen; jag skulle häldre kalla det för Känslornas Tempel, öfvertygad att dess

prestinna aldrig sett andra offer tändas Där än oskuldens. En kjusande morgonfläckt mötte mig, då jag nalkades den lilla Almlunden, och denne flägt framförde tonerne af den visan som Lotta älskar så mycket. Sagta smög jag mig fram till dörren, som var öpen; – Jag såg henne, – men hon hade redan tystnat, hon läste, eller rättare, betracktade med upmärksamhet ett papper som låg framför henne. Som hon höll handen för ansigtet märkte hon mig icke genast, och jag njöt en stund det nöjet att ostörd få beskåda henne. Så snart hon slog up ögonen och blef mig varse, rodnade hon, och jag såg att hon ville dölja de tårar, som ännu fugtade hennes kinder. Då den vanliga hälsningen var förbi, uptäckte jag att skrifterne, som lågo framme, voro de som varit gömde i den lilla Albaster Urnan; Det var Julias sista betracktelse, i La Nouvelle Heloise, hvarpå hon hade läst, och af denna anledning frågade jag hvarföre den ej var fullbordad. ”Min Mor började öfversätt”ningen”, svarade hon, ”kårt före sin död, ”och jag ämnar att sluta den kårt före Min”. Dessa ord, ehuru yttrade under ett smålöje, genomträngde hela min själ, Lotta sjelf syntes rörd; för ett ögnablick voro vi stumma och orörliga: jag vågade icke släppa hennes hand, likasom jag frugtat att för altid förlora henne, knapt kunde jag framföra en önskan för ett lif, hvars förlängande jag ville köpa med förlusten af mitt eget. Den värma hvarmed jag uttryckte denna önskan gjorde mig sjelf brydd, den hindrade mig likväl icke att se att hon ej var obehaglig. Oförmärkt fördes vårt samtal på vänskapens och förtrolighetens nöjen, vi erkände, båda, den vällusten att säkert vara hogkommen af de personer som vunnit vår agtning; detta ämne, så öfverensstämmande med min belägenhet, förkjuste mig ända till tårar, och jag fälde dem icke ensam. Kanske var det i anledning häraf hon ville anse min resa för ett skämt; som den var oförmodad ville hon veta ordsaken därtill, och emot min föresats såg jag mig tvungen att uptäcka den.

Du lär icke fråga om mitt ändamål vann hennes bifall; men du skulle fåfängt kunna tänka det sätt hvarpå hon förklarade det; hon yttrade intet ord, men hvarje drag i hennes ansigte var talande. En olycklig kan aldrig visa mera liflig tacksamhet emot sin välgörare, än den hon kände på mänsklighetens vägnar. Undra då icke om ett så ljuft smicker hänförde mig, om jag aldeles förglömde mig sjelf. Til hälften liggande för hennes fötter blef jag till hälften innesluten i hennes armar; mitt hufvud hvilade i hennes sköte; jag hörde hennes hjerta klappa, jag kände hennes bröst häfvas, alla andra sinnen, all annan känsla voro uplösta i dessa; det närvarande ögnablicket upfylde hela min inbillning, jag önskade ingen ting mer, och skulle knapt kunnat begripa att det fanns en njutning som öfverträffade min.

Middags klockan störde detta sällhetsfulla tillstånd. De tvänne timmar jag tillbringat i lusthuset föreföllo mig som tvänne minuter. Herr Haller var bortfaren, jag önskade att få tala med honom före min afresa, och blef snart öfvertald att dröja; detta var likväl förgäfves: klockan slog ett, vi började att spisa, eller rättare, vi satte oss till bordet utan att någon af oss kunde äta. Efter måltiden roade sig Lotta att tekna några rader, på ett papper, hvarunder hon satte sitt namn. Jag begärde det och hon låfvade, med vilkor att hon skulle få lägga det tillsammans, och att jag ej skulle bryta förseglingen innan jag var färdig att fara tillbaka till Sverige. Jag vet ej om hon lade något till det hon redan hade skrifvit, emedan hon gick ut att försegla det; men jag önskade att sjelf lämna henne någon hogkomst af mig, och då jag icke genast tyckte mig kunna erbjuda henne den, tog jag en annan utväg. Du påminner dig det lilla Cristall hjertat, hvilket jag merendels burit i urkedjan, och som innesluter en låck af Mitt hår sammanflätad med en af min Mors; jag bad henne förvara detta till min återkomst, och uttydde hvad det innehöll. Hon försäkrade att hon ansåg denna vård som det säkraste bevis af mitt förtroende; ”om jag ock vore ”frestad att behålla den ena hälften deraf,” sade hon med någon förvirring, ”skulle ”jag likväl anse som det största brott att ”tillägna mig den andra.” Jag svarade att jag önskade få utbyta denna hälft, och att jag, vid min återkomst, hoppades kunna öfverlämna henne någon ting som ersatte den.

Du torde ledsna att höra alla dessa omständigheter så noga uprepas. En kallsinnig åskådare njuter ingen ting vid åfynen af tvänne älskande, och oagtat din vänskap för mig, skall du, kan hända, icke deltaga i händelser dem du anser af ringa värde? – af ringa värde! – Gustaf! – agta dig att tänka denna hädelse. Det gifves ingen ringhet i det man dyrkar, och ömhetens föremål blifva aldrig utan värde. Hvad är guldets och diamantens

dyrbarhet annat än en stämpel af inbillningen, och äger icke hjertat samma rätt att förädla? Vi beundre de lämningar af fornåldren, som undangått tidens förödelse och skänka oss en påminnelse af försvundne slägter; men dessa skatter af känslan som tidehvarfvets flygtighet icke kunnat förstöra; men dessa tecken af oskulden, som påminna oss att människjorne varit skapte till sällhet, dessa äro toma, osmakeliga, för mängden som icke begriper dem, för brottslingen som föragtar dem. – Jämförom då deras förhållande; Finnes det någon moralisk nytta i ett prål som blott förnöjer våra ögon? Ack! det är endast själens intryck som dana vår sedlighet, de rörelser som binda oss fastare vid dygden äro de som mäst förtjena vår vördnad; och hvilken ädel gerning, möjlig för människjo förmåga, skulle icke begås af den sanna kärleken? hvilken frestelse, segrande öfver sinlighetens begär, skulle icke undvikas af honom.

---

ELFTE BREFVET.

I förrgår landsteg jag på tysk botten, och i dag har jag kommit till mitt bestämda ställe. Herr Merensson lefver ännu, – döm om min glädje vid denna underrättelsen. En skicklig Läkare, som jag fört med mig ifrån Stralsund, ger mig till och med hopp att han skall bli återstäld. Likväl har jag ännu icke fått se honom; man påstår att det icke kan ske på några dagar, emedan den sjukes lättrörda temperament icke skulle uthärda en häftig glädje, hvaremot man tror sig kunna draga mycken nytta af min ankomst, om man småningom bereder honom därtill.

Jag skrifver i dag till Herr Haller. Emedan du flera gånger har sagt mig att jag bör sluta min Roman på det vanliga sättet, har jag afgjordt att följa ditt råd. Men, hvarföre skämta med en sak blott för det den afviker ifrån hvardagslefnadens tröga gång? Alt hvad som väcker själens förkjusning, utan sinlighetens grofva njutning, kallas af hopen för romantiskt; antingen emedan den icke kan begripa dessa rörelser eller ock att de väcka dess afund. Lilkväl har man gjordt rättvisa åt ömheten; och detta namn, som skulle förlöjliga henne, har blifvit nyttjadt att utmärka de sällsynta dygder, hvilka en flycktig samtid icke kunnat neka sin beundran, äfven då man ville måla dem för efterverlden som en digt.

Föreställ dig likväl icke att jag härigenom vill försvara det öfverdrifna, känslosamma, som så ofta retat Satirens löje och Filosofens harm: denna dårskap – kanske den mäst härskande i vårt tidehvarf – är ett foster af förvirrad inbillning, icke af sann ömhet, och dess bedröfligaste följd är att den förvandlar vår verksamhet i det goda till några flygtiga tårar, som lika lätt utprässas af veklingen och den dygdige. En människja af verkelig själsstorhet känner lifligt hvarje intryck af det höga, det sköna; men emedan den redliges missöden fugta hans ögon, emedan hans röst höjes vid försvarandet af den lidande förtjenstens rätt, straxt tror den kårttänkte att all sorg, alt deltagande i en olycka är vördnadsvärdt, utan afsende på föremålet. Således förbytes kärleken till sedlighet i beundran för en galenskap, vi glömme att våra känslor blifva föragtliga då de icke äga något inflytande på våre handlingar, att de blifva brottsliga då deras inflytande icke öfverensstämmer med förnuftsbuden.

Dessutom finner du verkeligen ingen ting ovanligt i min bekantskap med Lotta, du saknar där hela ordningen af en Roman; både kärleksförklaringar, suckar, rivaler, hårdheter, förtviflan och hela detta systemlika framskridandet som synes nästan kedjadt vid detta slags litteratur. Tvänne unga personer råkas, lära känna hvarannan, dragas af ett ömsesidigt förtroende; oförmärkt förenas de af vänskapen, och lika oförmärkt förvandlas denna vänskap i kärlek: Är det då icke naturen, snarare än lyckan, som ledt dem? – Ett varmt nit för Mänskligheten, en gemensam dyrkan för det sanna sköna, har altid fästat deras inbillning vid samma föremål, och skapat Idealet för deras önskningar i hvarannan. Icke deras ord, utan deras blickar hafva först sagt hvarannan att de älska; icke deras löften, utan sambandet emellan deras själar yrkar deras förening. Tro icke att blotta yttre skapnaden kunnat väcka min böjelse för Lotta; nog behaglig för att blända, hade hon likväl aldrig kunnat fängsla mig. Jag känner flera som kunna jämföras med henne i skönhet, jag

känner ingen som liknar henne i förståndets och hjertats egenskaper.

TOLFTE BREFVET.

En lycklig förändring har skedt i Merenssons tillstånd; som hans sjukdom, till en stor del, härrörde af bekymmer, har jag mycket hopp att, innom kårt tid, se honom frisk. Den belägenhet hvari han skref mig till, var mera ömkansvärd än vi förmodat: lagsökt af en obillig borgenär, som såg huru fruktlöst han bemödade sig att förnöja honom; bedröfvad öfver annan, som, sjelf i behof, likväl lämnade rum åt medlidandet och gjorde rättvisa åt hans redlighet; döm hvad det skulle kosta, för en samvetsgrann människja, att vara döf för naturens rop, att sönderslitas af nedriga beskyllningar, och att se en like, för sin skuld, invicklad i besvärligheter dem han var förbunden, men oförmögen, at afböja. – Hans sinne är nu mera lugnt, hans nedslagenhet skingrad, och jag hoppas så mycket kunna öfvervinna hans granlagenhet, att jag vid min afresa kan lämna honom i anständiga vilkor. –

Mer och mer börjar jag längta hem; då jag nu icke finner mig vidare vara nödig för min Vän, har jag ganska litet som uppehåller min resa; innom förloppet af de åtta dar, som jag ännu låfvat tillbringa här, förmodar jag se honom frisk, och då är mitt ändamål vunnit.

Utom denna afsigt skulle jag finna mitt vistande här oändeligen ledsamt. Tusende nöjen, dem jag vandt mig att njuta, återkomma ouphörligt till mitt minne; ofta att skänka mig ett ljuft ögnablick, oftare att reta min saknad. Stundom, fördjupad i tankar, flyttar jag min varelse till de ställen öfver hvilka min inbildning sväfvar; jag förnyar lusthusets kjusande ögnablick, jag ligger sänkt i Lottas famn, mina drömmande blickar mättas af hennes behag, mine läppar smyga sig till hennes. Stundom vandra vi tillsammans kring de nejder hon förskönar, jag lär af henne att beundra Naturen, och de känslor hon upmuntrar mig att njuta, sammansmälta under kärlekens hand. Stundom föreställer jag mig ankomsten af mitt bref: Jag ser hennes kinder låga vid åsynen af mitt sigill, innan det ännu är brutit af hennes far; med en märkbar rörelse öfverlämnar hon brefvet, längtande ser hon det öpnas, och emottager det inneliggande som prålar med hennes namn. Nu ser jag henne söka ensamheten, för att genomlöpa dessa rader som hennes hjerta tolkar; den vördnadsvärde gubben kallar henne, för att höra hennes tankar, och emottager ett förtroende som oskulden förestafvar. Dyrkade flicka! hvar före kan jag i detta ögnablick icke förverkliga mina drömmar! hvarföre kan jag icke, närvarande, dela den välsignelse du begär af dine dagars uphofsman, och, med dig innesluten i hans armar, emottaga en hand som endast döden skall frånrycka mig. Ack! det är vissheten häraf som danar mitt lugn under minuternas långsamma gång; hvarje kommande morgon ökar mitt hopp, och förkårtar det afstånd som skiljer oss. Likväl knotar jag öfver tidens tröghet; min otålighet ville låna honom kärlekens vingar, likasom åldren förnött hans egna, och inbildningen, som mäter hans flygt, finner honom ännu vid början af den bana som hon tusende gångor öfverfarit.

TRETTONDE BREFVET.

Åter andas jag svensk luft, åter trampar jag den jord som burit mig under större delen af min lefnad! Med en helig rörelse hälsade jag detta land, där jag första gången skådat ljuset; detta land som danat så mänge hjeltar, och där enfaldens dygder, bannlysta ifrån det södliga Europa, ännu icke äro okända. Aldrig förr har jag hyst en så varm tillgifvenhet för fosterbygden; är det nöjet att återse mina vänner, min älskarinna; eller, snarare, är det icke kärleken som förädlat alla mina böjelser och blandat en ny vällust med hogkomsten af mina plikter? Fåfängt skulle någon retelse locka mig att förfela den bana som är stakad för mina skyldigheter, fåfängt någon förvillelse afhålla mig från utöfvandet af en sann dygd; ingen brottslig tanke kan trifvas i det hjerta som Lotta upfyller, ingen drift, för det goda, vara svag i det bröst som hon eldar. Hvad är det som underhåller hjeltens passion för äran? hopens beundran, mängdens bifall. Tag bort det ytliga af hans bedrifter, och de förringas: tag bort berömmet, som väckte dem, och de blifva till intet. Men den rena låga som brinner för ett värdigt föremål, den utrotar egennyttan; våra första afsigter blifva endast att hinna den

oskuld vi beundre, våra högre ändamål att täfla med henne; på det sättet danas vi till redlige människjor, och dygdens öfvertygelse ersätter våra gerningar den fordran, som andre göra på rygte och storhet. –

Jag trodde att, vid min ankomst till Ystad, finna bref före mig ifrån Lotta och hennes far, emedan jag icke fick något under mitt vistande i Pommern; möjligtvis kan det likväl vara ditkommit efter min afresa. Emedlertid är jag verkeligen orolig. Snart tvänne månader – och icke ett ord! hvilka händelser ha kunnat hindra henne att skrifva? – Hennes far? – om jag ock icke vore säker på hans vänskap, har jag ju hundrade gångor hört honom säga att hans dotters val beror på henne self, och Haller kan icke ombyta sine tänkesätt. Jag förlorar mig i gissningar knapt finnes någon ting som jag icke föreställer mig, och kan hända äger jag ej det minsta skäl till min frugtan, kan hända plågar jag mig med inbillningar som lika mycket förolämpa mig sjelf och min älskarinna. –

Jag berättade, i något af mina förra bref, om ett papper som Lotta lämnade mig, förseglad, vid mitt afskedsbesök på Elfskog. Jag öpnade det så snart postjakten gått till segels och tysklands stränder förlorades ur sigte. Hvilken mängd af rörelser bestormade icke min själ, då det första som mötte mina ögon var hennes skugg-portrait, i storlek att infatta i en ring, och på papperet, hvaruti det låg invickladt, lästes en af vår ömme Lidners versar till sin fru, men förändrad på följande sätt:

En gång då Lotta är ej mer,
den Lotta som du nu din ömhet värdig finner,
och du på denna skugga ser,
att du dig då förflutna dar påminner
och glömmer ej det hjerta jag dig gaf;
Min vålnad öfver dig vid Månans ljus skall
strimma
då till min Mirtenkrönta graf
du stum och tårögd går en helig midnatts
timma,

Det uttrycksfulla i dessa rader förkjuste hela min själ; sjelfva den sorgeliga tonen däruti ger dem ett nytt behag, och passar så väl hennes alfvarsamma Caracter. I det rus af sällhet, hvarmed jag öfverfor östersjön, huru nedslagen blef jag icke att vara bedragen i min väntan på ett bref som skulle öka min lycksalighet. –

Ombytande lynnen plåga mig med en stridighet med mig sjelf, som är aldeles främmande. Nyss var jag lifligt rörd vid blotta åtankan af mitt fosterland, nu är jag kall för alt annat än minnet af Lotta. Ack! jag känner att hon är det band som fästar mig vid mina plikter, utom henne har jag icke mer någon moralisk varelse. – Gud! om ett missöde skulle uplösa detta band! – denna tankan stelnar blodet i mina ådror, pennan vägrar att tekna den på papperet; – jag kan icke fortfara. –

FJORTONDE BREFVET.

Vänta intet annat än strödda antekningar; de syslolösa timmar jag måste tillbringa, vid ombyte af hästar, använder jag att utvickla mina tankar på papperet, och, utan annan granskning än ögnablickets , skickar jag dig dem. –

Då jag icke äger Ditt sällskap är jag lycklig att vara ensam; det fordras en vän för att uthärda kärlekens och saknadens entoniga språk. – Ingen ting förströr mig, jag reser igenom våra täckaste landskaper, och deras skönheter draga ej mer mina blickar till sig. Det är sant att Naturen redan förlorat en del af sin fägring, men i Elfskogs nejder skall jag ännu betrackta det återstående med vällust; där irrar jag ouphörligt, en ouphörlig sommar härskar där; de upträden som Lotta utpekat kunna aldrig hinnas af förödelsen; min inbillning har förevigat dem.

* * *

Jag är öfvertygad att den husliga sällheten är människjans verkeliga bestämmelse, det är den man kan njuta oblandad af de plågor som ofta gifva vämjelse åt nöjet. Om ock ett flygtigt bekymmer, en öfvergående ledsnad, skulle förbittra vårt lugn, hvad äro de annat än en påminnelse om det verkliga vi äga; lik de flygtiga moln som skymta förbi Månan, och hölja den endast att föröka dess glans? Kanske skulle en långvarig stillhet slappa våra böjelser och göra dem oskickelige till det goda; sjelfva passionerne äro för människjorne i allmänhet hvad stormarne äro för sjömannen; utom dem skulle vi icke frugta något skeppsbrott, utom dem skulle vi icke ofta ernå den önskade hamnen. Men hvilka olyckor skulle hota ett tillstånd som naturen och förnuftet gillar? I Lottas armar skall jag trotsa dem alla, och, berusad af sällhet, qväfva alla känslor som hon icke väcker.

* * *

Aldrig har någon väg förefallit mig så trög, aldrig några hinder varit så odrägliga. Jag ville hinna inbillningen, som fladdrar framför mig och försätter min varelse i de trackter jag nalkas så långsamt. Min längtan beröfvar mig all upmärksamhet på de föremål som verkeligen omgifva mig. Hundrade gångor har jag frågat efter afståndet emellan ställen dem jag noga känner. Jag afundas foglens vingar, och knotar på Naturen som nekat oss den snabbhet hon skänkte rådjuret. Så oroliga ögnablick skulle vara odrägliga om de icke voro följde af angenäma mellanstunder, under hvilka jag glömmer det närvarande och lefver i en kommande tid; ett slumrande tillstånd är icke sällan en lindring i smärtan; hvar är den usling som icke kändt verkningen af dess godhet? Mig gör det lycklig! Ack! kanske lyckligare än jag nånsin skall bli.

* * *

Jag ämnar taga samma väg hem, som jag reste bort; således besöker jag Elfskog innan jag far till Värnby; jag låter vagnen stadna, smyger mig fram, öfver ängen, till trägården; lyssnar om Lotta är i Lusthuset. Kanske möter mig äfven nu hennes röst: en suck för Fredrik är blandad med vänskapens uttryck; innan hon märker mig har jag redan inneslutit henne i mina armar, utropet af hennes bestörtning qväfves af mina kyssar. – Hvilken sällhet! så kjusande under föreställningen hvad skall verkligheten blifva! säg icke att det är en dröm, en gång har jag njutit den; vissheten om dess fortsättning lefver i min själ, lefver i dens själ som med min är förenad.

* * *

Endast tvänne mil återstå jag har redan väntat två timmar, och mitt tålamod har nästan hunnit sin gräns. Under detta dröjsmål har jag likväl fått veta att posten i dag afgår härifrån till Stockholm, jag begagnar mig således af detta tillfälle att sända dig mina antekningar, bref kan jag icke kalla dem.

P.S.

Man bådar mig hästarnes ankomst; mitt hjerta klappar af glädje. Skynda inbillning! skynda att hinna ditt mål; båda henne min ankomst, öfverför den ljufva rörelse jag känner, meddela henne mitt hopp likasom jag vet att hon delar min saknad. Min Vän! dessa timmar blifva år; men efter deras förlopp – – – – hela verlden skulle afundas min lott om afunden kunde hinna den.

FEMTONDE BREFVET.

Ännu en gång öpnar jag mina ögon för dagen, ännu en gång samlar jag mina sinnen för att känna vidden af mitt elände. Jag är då återförd till lifvet, som jag afskyr; jag är ryckt ur det tillstånd som snart, ouplösligen, skulle förenat mig med Lotta! Gud! du skickar döden åt den som önskar att lefva, du nekar honom åt den som anropar hans hjelp; du lämnar brottslingen framgång i sina lastbara nöjen, och vägrar en oskyldig

sällhet åt känslofulle! Har då dygden ingen annan rätt än lidandets, eller *hvad* skall bevisa hennes företräde? Ack! hvarföre var min förtviflan icke lika så stor som min förlust? hvarföre svigtade mina krafter förr än mitt mod? Jag skulle uphört att känna min smärta om jag längre uthärdat att bära den.

Skall jag uprepa, för dig, mina missöden? skall jag åter genomlefva denne ryslige dag som dödade hoppet och gjorde mig till den uslaste bland människor? O! att de händelser jag förnyar kunde falla tillbaka, på mitt svaga hjerta, med plågans fördubblade tyngd – då ägde jag ännu den trösten att kunna krossas däraf; men jag är dömd att lefva; långsamt verkar sorgen på en varelse som uthärdat dess första våldsamma utbrott; måtte likväl det sår jag känner, vara nog djupt för att åstadkomma en uplösning, lika så nödig för mitt lugn som den är en billig fordran af min kärlek!

Mins du, Gustaf! mins du den förkjusning som upfylde mitt sista bref? Jag var så säker att vara älskad, jag var så sorgfällig att undanrödja de hemska aningar som ville båda min olycka. Berusad af en vällustfull väntan framkom jag till Elfskog och smög genom trägården till Lusthuset, där jag trodde mig råka min älskarinna: Dörren var oläst, stället tomt, och det första jag blef varse var Öfversättningen af Julias dödsbetracktelser, – men – fullbordad af Lottas hand. Hastigt påminte jag mig den fasliga spådomen, hvars blotta nämnande gjorde mig häpen; en försmak af mina plågor inträngde i min själ, mitt bröst häfdes tungt, mina pulsar likasom nekade bloden sitt genomlopp. Darrande, vid hvarje steg, vandrade jag fram emot huset, åsynen af fönstren ökade min förskräckelse, några klagande röster, som uprepade Lottas namn, sade mig hvad jag frugtade få veta. Tyngden af detta slag, på hvilket jag var oberedd, dödade, för en stund, alla mina känslor; jag går fram, jag har nog styrka att fråga, att emottaga underrättelsen om hennes död; man säger mig att detta var hennes begrafningstimma, att hennes vördige far sjelf beledsagat sin dotter till grafven. – Ännu tanklös vandrar jag, lika som förd af någon inre drift, till den nära belägna kyrkogården; redan är liket utburit, redan nedsatt i grafven, och en flock af sörjande har samlat sig däromkring. Jag rusar fram – Ack jag ser ännu den sista skymten af kistan, som höljes af den nedkastade mullen, jag hör ännu dånet af dessa torfvor som betäcka det älskvärdaste jorden burit. Denna åsyn, detta ljud återställer mig till begreppet och smärtan; jag ville störta mig öfver den döda, jag ville begrafvas jämte henne, ack! jag vet icke hvartill min förtviflan fört mig om styrkan understödt min vilja; men det svartnade för mina ögon, bruket af mina sinnen uphörde, en stark svimning lofvade att sluta mitt lif. Jag känner icke huru jag blef återstäld; men sanslös blef jag buren därifrån, och nästan sanslös hemförd: ty mine betjenter hade den olyckliga försigtigheten att icke låta bära mig till Herr Haller, af frugtan att sjelfva stället skulle öka min bedröfvelse. Tvänne vickor ha förflutit, under ombyte af yrsla och de grufligaste qval; jag har varit okunnig om kroppens plågor, jag har icke känt häftigheten af en feber som Läkaren trodde att jag ej kunde uthärda; åtankan af Lotta, förlusten af henne, har varit det enda begrepp som upfylt mig, det enda ord jag kunnat nämna, det enda föremål jag kunnat se. En mindre våldsam sorg har nu intagit sitt rum, tårlösheten har försvunnit, jag kan yttra min saknad, jag kan klaga öfver den.

Sådan är min belägenhet, sådan skall den altid blifva; tvefalt olycklig vore den dag som dödade minnet af min sorg, minnet af min slocknade sällhet. Det var Lotta som lärde mig att njuta lifvet; så länge hennes bild syslosätter mina tankar kan jag icke fullkomligt hata det, och jag är viss att hennes anda, lyssnande till mina suckar, njuter ännu den vördnad jag skänker hennes stoft.

Ett svårt prof för min ståndagtighet återstår: att besöka Herr Haller. Oagtat sin sorg, har denne agtningsvärde gubbe varit på Värnby under min sjukdom; jag kände honom likväl ej. Man har sagt mig att jag under yran kallade honom far, att han utbrustit i tårar, at Läkaren funnit hans närvaro farlig både för honom och mig. – Ack! han har förlorat den enda tröst som återstod för hans ålderdom, hans smärta måste likna min, om naturens smärta eljest kan jämföras med kärlekens; men vanmagten af hans krafter skänker honom ett hopp som jag saknar: redan ser han sig vid slutet af sin bana; – ack! huru mycket återstår af min? –

SEXTONDE BREFVET.

Är det icke en motsägelse, att ett känslofullt bröst kan äga sinnesstyrka under den djupaste sorg, utan att hämta sitt lugn ifrån öfvertygelsen om en ovilkorlig nödvändighet, utan att låna sitt mod ifrån vifsheten af våra suckars vanmagt? Min vän! våra missöden äro ringa om blotta eftertankan förmår att utplåna deras första intryck. Det är lätt att antaga en Stoisk köld, då vi förfelat några flygtiga utsigter som skulle smickrat vår egenkärlek: vi upoffre gerna vårt knot för nöjet att lysa ned vår ståndagtighet; men låt slaget träffa den medelpunkt hvarpå våra förhoppningar hvilat, låt olyckan krossa det föremål som var drif fjädren till alla själens verkningar, och den lärde med sine slutsatser, och den svage med sine tårar skola lika känna sin mänsklighet, skola bli ett lika rof för sin smärta: lyckligt ännu om den förre kan bibehålla en yta som den sednare föragtar.

Du som fattat ett värdigt begrepp om Lottas förtjenster, af den svaga tekning jag kunnat gifva; du som kan känna hvilken vällust det måste vara att äga en sådan dotter, hvilket marter att förlora henne; finner du icke, att en mer än jordisk styrka måste lifva det hjerta, som vänskapens och den faderliga ömhetens förenta saknad icke kunnat nedtrycka? Hundrade gångor har man sagt, att en dygdig man som uthärdar sina olyckor, är det skönaste skådespel för Försynen; hvarföre må man icke tillägga att det är det ädlaste för mänskligheten? aldrig skulle brottslingen tåla hans åsyn utan att älska en lära som skänker ett så högt mod, aldrig den tröstlöse nalkas honom utan att dragas af hans efterdöme.

Jag har sett detta stora mönster i min begråtna älskarinnas far: jag har önskat att hinna det; men kanske skall jag önska förgäfves. Uplyftad öfver sin förlust, kastar han sina blickar utom förgängligheten, och där försvinner hans saknad. När jag inträdde i hans Kammare var han syslosatt att, i Lavaters utsigter, läsa det brefvet där denne, ofta svärmande men altid känslofulle författare, målar så ljuft det nöjet att återfinna sine försvundne vänner. En himmelsk glädje lyste ur hans ansigte, hans ögon hvälfdes emot höjden, du skulle trodt att Lottas ande sväfvade för hans inbillning, att hans själ upsteg öfver jorden för att emottaga henne. Han tröstade mig, han kallade mig sin Son, han blandade sina tårar med mina. Af hans umgänge lär jag att draga fördel af en sorg som fruktlös skulle bestrida naturen; af hans undervisningar, att af min saknad hämta en upmuntran för mine plikter. Jag kan icke uphöra att älska de dygder som Lotta utöfvat, jag kan icke uphöra att utöfva de hon älskat; således finnes ingen god, ingen stor gerning hvartill hennes minne icke skall leda mig, och kärleken som sårat mitt hjerta skall äfven förbättra det.

Du torde fordra en mera omständelig underrättelse om Lottas död: en stark förkylning har varit ordsaken dertill; syslosatt att sköta en sjuk vän har hon icke varit nog agtsam om sin egen hälsa, och hennes ömhet har fördt henne i grafven. På det bref som jag skref ifrån Tyskland, hade jag misstagit mig om adressen, och det kom icke fram förr än under hennes sjukdom. Jag har anledning att förmoda att Lotta besvarat det, ehuru Herr Haller ännu ingen ting nämt därom, han har endast tagit det löftet af mig, att förblifva hos honom någon tid. Ack! jag har icke kunnat önska någon ting högre; alt hvad jag möter här påminner mig mina glada ögnablick: när jag ensam sitter i den kammare som Lotta bebodde, då tycker jag mig ännu höra hennes röst, och skymningen bildar hennes vålnad vid min sida; denna njutning är icke annat än en dröm, men den är ljuf, huru gerna ville jag icke förbyta det verkliga i en ouphörlig kedja af sådane drömmar!

---

SJUTTONDE BREFVET.

Jag har tillbringat den högtidligaste dag, jag har emottagit Lottas bref, jag har ingådt i förbindelser som jag högmodas att få upfylla.

Men du bör dela mina rörelser i den ordning de hos mig blifvit väckte, du bör föras gradvis till den sorgliga vällust jag njutit: ömheten äger altid sitt värde, äfven då den födes af smärtan.

Herr Haller, som jag hädanefter altid skall kalla Far, ville att det våldsamma af min saknad skulle vara förbi,

innan han öfverlämnade mig sin dotters bref, hvarom han icke trodde att jag fått någon underrättelse. Denna morgon, sedan vi genomläst den sång som Young helgat åt sin älskade Narissa, sedan vi gråtit med en man hvars öde vi delat, räckte han mig ett litet paket hvilket han bad mig öpna – jag gjorde det. Cristall hjertat, som jag lämnade Lotta vid min bortresa, var det första som fästade mina ögon; men i stället för Mitt hår fann jag en låck af hennes: öglan var genomträdd af en guldkedja som hon altid burit på sit bröst, som hon bortbytt, de sista dagarne, emot en snod hvari hon fästat den hårlocken hon tagit ur hjertat, och med hvilken hon begärt att bli begrafven. Jag förstod hennes önskan, jag fästade kedjan på samma sätt som hon burit den, och skyndande att emottaga de sista uttryck hon tolkat för sin älskare.

Oräkneliga gångor har genomläst hennes bref, och likaså ofta uprepat det för mig sjelf; där gifves intet ord som jag glömt, ingen tanke som jag förlorat; likväl vågar jag icke tro mitt minne, likväl granskar jag hvarje rad under det jag afskrifver det åt dig.

”Jag vet icke, min ende Vän! om „detta bref kan erbjuda dig den tröst ditt „hjerta behöfver; det är ännu din älska„rinna som talar, det är ännu hennes hand „som uttrycker den ömhet hennes läppar „blott *en* gång varit tillåtne att yttra; men „då hon sjelf icke mera är till, då hennes „stoft, fugtadt af dine tårar, hvilar kän„slolöst för din smärta, ack! kunna väl hen„nes sista önskningar återge dig lugnet? „detta nöje jag känner att, innan jag dör, „lämna dig försäkringar om min kärlek, „skal det icke störas af den sorg under „hvilken du skall läsa dem?

„Nej! jag är säker att Lottas röst „ännu kan värka på din själ, jag är säker „att de rader hon teknar kunna tära dina „ögon, men icke reta din förtviflan. Al„drig skall en ursinnig sanslöshet vanställa „min älskare; detta bröst, som in i dödens „ögnablick skall klappa för honom, hvars „sista pulsar skola nära hans bild, detta „bröst hvilar sitt hopp på hans dygder; „Fredrik! skulle det förfela sin väntan?

„Min sjukdom är ännu icke ansedd „som farlig, men jag känner att han är „det; en hemlig aning framhviskar att jag „aldrig mer får omfamna dig. Jag kan „icke dölja att denna föreställning är ryslig, „jag kan icke neka att jag älskade ett lif „som jag längtade att få tillbringa vid din „sida; Ungdomen och kärleken hade blom„sterstrött den bana jag skulle vandra; en „fars omsorg hade berett mina nöjen, en „älskares dyrkan kom att försköna dem; „öfver alt mötte mig endast leende före„mål, intet moln syntes som kunde hota „min sällhet. Du kan icke tro att jag u„tan oro öfverger dessa ljufva upträden, „som jag nyss börjat njuta, att jag utan „tårar föreställer mig den saknad som skall „följa min förlust.

„Hvad jag älskar att förnya, i mitt „minne, denne sommar, denne kjusnings„fulle tidepunkt af min lefnad. Omärkte „hade mina dagar hittils försvunnit; jag „önskade icke att återkalla de förflutne, „icke att påskynda de kommande; oskulden „gjorde mig nöjd med mig sjelf, och mun„trad att utöfva mänsklighetens plikter, „trodde jag icke att annan njutning var „skapad för jorden. Din bekantskap ut„vicklade de begrepp jag fattat om vänska„pen, en ljuf öfverensstämmelse härskade „i våra tänkesätt och närmade våra själar; „du ägde mitt förtroende innan jag viste „att du ägde min kärlek. Ofta, då du läm„nade oss, önskade jag att himmelen ska„pat mig till din syster; oftare, under vå„ra samtal, fann jag mig mera lycklig att „vara din vän. Stundom tyckte jag att „dina uttryck voro otydeliga, att de röjde „någon önskan som du gerna ville uptäcka; „jag ville fråga dig, men en okänd frug„tan höll mig tillbaka; jag misstrodde in„gen ting, och likväl rodnade jag altid då „du fattade min hand, då dina läppar hvi„lade derpå. Detta tillstånd var brydsamt, „men det var ljuft, det ledde mig småni„gom att uptäcka dina känslor; jag fann „mig vara älskad, jag väntade att hvarje „ögnablick höra dig förklara det, jag ha„de beslutit att icke visa den fåfänga för „hvilken man beskyllar mitt kön: nöjd „med min seger ville jag njuta den utan „högmod; men ju mer den smickrade mig, „ju mer var jag omtänkt att icke för ha„stigt förråda min böjelse. Ditt afskeds„besök kullkastade alla mina planer. Än„damålet af din resa var så värdigt min „älskare, min förkjusning röjde min låga, „och oskulden förebrådde mig icke dess „uptäckt; Från denna dag öpnades en ny „verld för min inbillning: det är sant att „mitt hjerta icke mer var så lugnt; men „sjelfva bekymret ägde en sötma som jag „icke ville bortbyta. Från det närvarande „utvandrade

mine tankar beständigt i den „tid som skulle komma; tusende bilder af „en huslig sällhet framstälde sig, jag läng„tade att bära namn af din maka, jag „smickrade mig att kunna göra dig lyck„lig. Under dessa ljufva drömmar vänta„de jag din återkomst, den dröjde; flera „vickor voro förflutna, och ingen tidning „kom ifrån dig. Min otålighet lämnade „rum åt min frugtan; det gifves ingen fa„ra för hvilken jag icke såg dig blottstäld; „ju mindre jag tviflade på din trohet, ju „mer bäfvade jag för ditt lif. En väns sjuk„dom kom att öka min bedröfvelse; jag „skyndade till henne, jag hade den trösten „att se henne återställas; men märkte tilli„ka att mitt bemödande öfverstigit mina „krafter, eller snarare, att febren varit „smittsam. Ditt bref följde min hemkomst, „det återgaf mig glädjen, utan att kunna „återgifva mig hälsan; jag kände att jag „icke mer skulle få se dig, och denna kän„sla sökte jag fåfängt att bestrida. Un„der mina första oroliga ögnablick fullbor„dade jag den öfversättningen som jag, „skämtande, sagt dig skulle bli ett af mi„na sista göromäl. Dessa påminnelser om „döden göra dess ankomst mindre bitter; „jag kan obekymrad föreställa mig den för„flutne tiden, och vissheten om en oup„hörlig sällhet utplånar äfven den förtroll„ning hvarmed kärleken öfverhöljde jor„den. – Min Vän! mins du den afton vi „tillbringade under samtal om dessa höga „ämnen, mins du med hvilken styrka du „försvarade din öfvertygelse att våra sjä„lar, efter döden, fortsätta den verksamhet „som här fört dem till det goda? Djupt „har detta begrepp blifvit intryckt i mina „tankar: en lära som så förenar ändamå„let af vår bestämmelse med det Väsendets „vishet som danade den, en lära som den „strängaste granskning icke kan förkasta „måste äga ett högre uphof än blotta in„bildningens. Ja Fredrik! då du läser detta, „skall din Lotta vara närmare än du före„ställer dig henne; hon skall känna din „saknad, men hon skall mildra den, ge„nom meddelandet af den tröst hon häm„tar ur sin egen lycksalighet. Aldrig, al„drig skall ditt bröst förlora hennes närva„ro: hon skall förljufva hvarje dygdig bö„jelse som upstiger där, hon skall försköna „hvarje plikt som tillfället bjuder dig att „upfylla. Då du suckar öfver medborga„res oförrätter, skall hon styrka ditt mod „genom biståndet af din oskuld; då du „smickras af medgången, skall hon muntra „dig att använda den till dine likars väl: „Grafven, som gömmer hennes stoft, skall „icke innesluta hennes kärlek; förgängel„sen, som renar hennes låga, kan icke ut„släcka den.

”En enda önskan återstår, och jag dör „med den öfvertygelsen att du skall upfylla „den. Fredrik! – Jag har en far, som „i dig väntar ersättning för det barn han „förlorat. Du har önskat att få bära namn „af hans son, jag öfverlåter dig denna rätt, „jag ålägger dig den. Din ömhet skall kom„ma honom att förgäta en saknad, som i „ensamheten skulle göra hans återstående „ålder odräglig; du skall vörda honom för „den redlighet som utmärker hans gernin„gar, du skall älska honom emedan han „gifvit lifvet åt din Lotta, emedan han bil„dat de grundsatser du älskade hos henne. „Då du lättar hans aftagande år, påminn „dig att du utöfvar Lottas plickter, och, „en gång, då du skall tillsluta hans ögon, „mins att det var en skyldighet som natu„ren tycktes hafva tilldelt henne.

”Flere gångor har jag varit tvungen „att afbryta detta bref; knapt lärer jag „mer kunna fortfara. Farväl, ende älska„de vän, du hvars minne upvärmer detta „sköte som redan börjar att kallna! snart „skall din älskarinna vara försvunnen, men „hvarje pulsslag skall närma dig til henne, „och den böjelse som förenat oss, skall, „en gång ouphörligen, göra vår sällhet.”

Jag slutade endast för att kasta mig i min fars armar. Jag åkallade Lottas vålnad att vara vittne till den sonliga lydnad jag lofvade honom, jag tyckte mig känna hennes bifall, jag tyckte hennes ande vara närvarande vid detta rörande upträde; aldrig skall dess hågkomst utplånas; det är Lotta som återkallat mig till lifvet, det är hon som skall göra mig värdig min bestämmelse.

---

GÖTHEBORG,

Tryckt hos Lars Wahlström, 1800.

på Bokbindaren Kullbergs förlag.